Samenvatting Visiedocument (Veer)krachtig Bestuur

1 Noodzaak van een nieuwe bestuurlijke inrichting

De wet- en regelgeving en de oproep vanuit het maatschappelijk middenveld zijn eensluidend: de wijze waarop de overheid zich organiseert, sluit steeds minder goed aan op de maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Deze constatering roept bij ons als overheden veel vragen op. Voelen burgers zich nog voldoende vertegenwoordigd door de overheid? Sluit het overheidshandelen nog wel goed aan op de leefpatronen en problemen van burgers? Is het zinvol dat buurgemeenten met elkaar concurreren op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen? En ziet het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld de overheid nog wel als een serieuze gesprekspartner? Samen met gemeenten, burgers en bedrijven willen we op deze vragen antwoorden formuleren en zoeken naar vernieuwende bestuurlijke oplossingen.
In dit kader is 'Er gaat toch niks mis?' onvoldoende. 'Welke kansen missen we?' is een vraag die interessantere antwoorden oplevert. Daarom willen we alle Brabantse gemeenten stimuleren om over deze vraag na te denken en op basis hiervan hun gemeentelijke toekomstvisie vorm te geven.

2. Betrokkenheid van diverse partijen

Deze visie is tot stand gekomen in samenspraak met de Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG) en een breed samengestelde expertgroep van twaalf mensen uit het maatschappelijk middenveld. Dit document is geen blauwdruk, maar een startpunt van waaruit we met verschillende partners de toekomst van Brabant op eigentijdse wijze willen creëren.

3. Perspectief op toekomst en taken

De welvaart van Brabant en het welzijn van Brabanders zijn geen vanzelfsprekendheden. Daar is hard voor gewerkt en daar moeten we hard voor blijven werken. Om in de toekomst te groeien, moeten we vooruit lopen op de maatschappelijke ontwikkelingen die ons te wachten staan. Bijvoorbeeld de vergrijzing, de ongelijke bevolkingsgroei tussen stad en platteland en de verdere verschraling van het winkelaanbod.
Lokale en regionale factoren zijn in de moderne wereldeconomie van groot belang. De economische toekomst wordt niet bepaald door landen, maar door regio's die met elkaar en met de Europese Unie samenwerken. Globalisering is een feit, de uitgangspositie van Brabant is goed, maar er is werk aan de winkel om de kansen hiervan te kunnen benutten en ten goede te laten komen aan zoveel mogelijk Brabanders.
Overheden moeten inspelen op de nieuwe ontwikkelingen van deze tijd. Om het maximale resultaat te behalen, moeten we nu investeren in een vitale samenleving en een toekomstbestendige (circulaire) economie. Dit doen we door onze traditionele overheidssturing los te laten en te experimenteren met vormen die beter passen bij de veranderde samenleving en onze ambities. Hiervoor willen we op zoek gaan naar optimale samenwerkingsverbanden met ondernemingen, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en zelforganiserende burgers (burgercollectieven). Zo geven we in wisselende coalities gezamenlijk vorm aan de toekomst van Brabant.
Tegelijkertijd willen we betrokken, benaderbaar en aanspreekbaar zijn om het democratisch draagvlak te vergroten. Schakelkracht en veerkracht zijn in dit kader de belangrijkste

eigenschappen waar overheidsorganisaties over moeten beschikken. Het is nodige dat gemeenten en betrokken partijen de grote economische en maatschappelijke en economische uitdagingen oppakken en het succes hiermee lokaal laten doorwerken. Provincie en gemeenten hebben hierin een grote verantwoordelijkheid. Dit is in essentie de reden waarom de provincie het traject (Veer)Krachtig Bestuur samen met de Vereniging voor Brabantse Gemeenten (VBG) is gestart.

4. Opgaven waar we voor staan

Op grond van deze ontwikkelingen staan we als overheden voor een dubbelopgave. Enerzijds willen we meer slagkracht en efficiency zodat we de uitdagingen van deze tijd beter aankunnen. Maar 'groter worden' is wat ons betreft niet altijd hetzelfde als 'beter worden'. Relevanter dan schaalgrootte is de vraag of een overheidsorganisatie voldoende in staat is om op een flexibele en creatieve manier maatschappelijke opgaven te realiseren. Anderzijds willen we het bestuur zo dicht mogelijk bij de burger organiseren en nieuwe vormen van lokale democratie ontwikkelen.

5. Initiatieven van onderop

Een grootschalige gemeentelijke herindelingsoperatie die van bovenaf is opgelegd, doet wat ons betreft geen recht aan de uitdagingen van onze netwerkmaatschappij. We dagen gemeenten daarom uit om zelf met initiatieven van onderop te komen.
De Brabantse gemeenten zijn dit voorjaar door de provincie gevraagd om samen met hun partners uit het maatschappelijk middenveld de uitdagingen waar zij voor staan in kaart te brengen. Tevens is hierbij verzocht om een aantal scenario's voor organisatorische en/of bestuurlijke oplossingen te bedenken. Deze uitdaging is niet vrijblijvend. Gezien de omvang van de opgaven is voor elke gemeente een constructieve en toekomstgerichte visie noodzakelijk. Dit gaat verder dan samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en de invoering van de decentralisatieoperaties in het sociale domein, hoe veelomvattend dit laatste ook is. Gezien de maatschappelijke urgentie, is het noodzakelijk om nog in de huidige raadsperiode tot bestuurlijke besluitvorming te komen over de oplossingen.

6. Experimenteerruimte voor nieuwe bestuursvormen

Het is mogelijk dat de drie bestaande oplossingen (bestuurlijke fusie, ambtelijke fusie en gemeenschappelijke regelingen), onvoldoende recht doen aan de complexiteit van de maatschappelijke opgaven waar wij voor staan. Daarom kiezen we voor een vernieuwend traject waarin gemeenten veel ruimte krijgen om zelf tot passende oplossingen te komen. Uiteraard in samenwerking en overleg met het lokale maatschappelijke middenveld Als blijkt dat de genoemde standaardoplossingen onvoldoende uitkomst bieden, willen wij als provincie graag ruimte bieden om te experimenteren. Als dit niet binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijk is, zullen wij daarvoor in contact treden met de Minister van Binnenlandse Zaken.

7. Rollen provincie Noord-Brabant

Wij willen dat oplossingen van onderop komen en hebben vertrouwen in het zelfregulerend vermogen van onze gemeentebesturen. Op dit moment is er al een bemoedigend aantal veelbelovende initiatieven in gang gezet. We verwachten dat meer gemeenten dit voorbeeld zullen volgen.
De provincie ondersteunt gemeenten door te inspireren, te faciliteren, te stimuleren en te spiegelen. De provincie stelt de komende tijd ook budget beschikbaar om gemeenten

financieel te ondersteunen bij het in kaart brengen van verschillende toekomstscenario's. De provincie gaat er hierbij vanuit dat alle voorstellen zich baseren op een gedegen analyse van oplossingsrichtingen en dat ze voldoende concrete voorstellen bevatten voor effectieve samenwerkingsvormen. De provincie gaat er hierbij vanuit dat alle voorstellen zich baseren op een gedegen analyse van oplossingsrichtingen en dat ze voldoende concrete voorstellen bevatten voor effectieve samenwerkingsvormen. De provincie zal hierop toezien vanuit haar procesverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokale bestuur.

Dhr. L.W.L. Pauli

Gedeputeerde Economische Zaken en bestuur

Mevr. mr. I.R. Adema

Voorzitter Vereniging van Brabantse Gemeenten